

UREDNIŠTVO, IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/L.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Cassella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Leto VI. — Štev. 5 (106)

UDINE, 1. - 15. MARCA 1955

Izhaja vsakih 15 dni

Materina beseda - ključ!

V zadnji številki našega lista smo brali, da je dandanes izobrazba vsakemu človeku potrebna. Tudi kmet mora imeti vsaj nekaj razglednosti, če hoče vzdržati v boju za obstanek. Menda ni bilo nobenega bralca, ki ne bi pritrdir člankarjevim lepim besedam. Zato je tudi nam Beneškim Slovencem izobrazba in šola potreba kot vsakdanji kruh.

Danes pa je treba še nekaj dodati k temi besedam. — Slavni italijanski borec za narodove pravice Mazzini je zapisal: »L'educazione è il pane dell'anima. Res, dušna hrana je! Toda kje jo lahko zajmeš?

Odgovor na to vprašanje ni težak. V šoli! Težji pa je odgovor na vprašanje: v kakšni šoli? Težji, pravimo da je. V resnicu samo v naših političnih, nezdravih razmerah. V resnicu pa je odgovor po vseh večnostnih, človeških in vzgojnih postavah: ta: pravo vzgojo in izobrazbo dobi otrok in mladec le v domaći šoli; TO JE V TAKI, KI JE ZGRAJENA NA TEMELJIH MATERNEGA JEZIKA;

PRI NAS: V SLOVENSKI SOLI. Veliki škof Slomšek je učil, da materna beseda je ključ do prave omike in vzgoje. Pouk v tujem jeziku, posebno v osnovnih šolah, je protinaraven. Na svetu je na stotine in tisoče raznih naročev in jezikov. Vsi ti, veliki ali mali, imajo enako pravico, da se kulturno razvijejo. To je danon od narave in ni kak državni privile-

gi. To je pravica in dolžnost vsakega narodovega člana, ki se ji niti ne sme in ne more odreči. Starši so po božjem in človeškem pravu dolžni, da preskrbijo lastnim otrokom pouk in izobrazbo v domačem, narodnem duhu, na podlagi slovenščine pri nas. Zatorej je njihova borba za pravico do svojih domačih šol sveta in vzvišena stvar. Kdor jih pri tem ovira, pa naj bo svetni oblastnik ali magari škoj, greši, težko greši proti svoji vesti.

Že omenjeni Mazzini je trdil, da ima vsak narod od vekov določeno svoje posebno poslanstvo, katerega mora v sklopu obče človeške družine izvesti do konca. Kakor ima vsak organizem, celo vsak kamenček, svoj poseben namen in posmen v okviru velike prirode, tako je določeno tudi vsakemu narodu, da po njegovi narodni samobitnosti ali karakterju izvrski naloženo mu nalogu. Če pa hoče kot poseben narod to doseči, se mora razvijati in izobraževati, kakor mu je od večne postave in narave določeno, to je v svojem maternem jeziku.

Materna beseda je ključ do prave omike. Vzgoja, posebno tista, ki se tiče izobrazbe čustev, srca in volje, pa je najbolj uspešna v rodnom, maternem jeziku. To pravilo so postavili največji vzgojenski slovci in pedagogi vseh časov, počeni z največjimi, ki je rekel: »Pojdite in učite VSE narode!«

Če hodi italijanski ali slovenski otrok

v šolo, ki ne sloni na pouku v materinsčini, se bo morda naučil nekaj površne abecede ali računanja, se ne bo pa ne izobrazil, ne vzgojil, kakor predpisujejo pedagoška načela. Iz takih šol prihajajo napol šolani otroci, ki ne znajo ne dobro maternega jezika, znajo napol tujega in ko dorastejo postanejo prazne glave, sebi v domišljijo in drugim v posmeh. Zatorej je edino pošteno pravilo: italijanski otrok v italijanske šole, kitajski v kitajske in slovenski v slovenske šole.

Še nekaj naj dodamo. Vsak pripadnik, kateregakoli naroda je dolžan spoštovati očeta in mater. To se pravi, da ostane zvest družinski tradiciji, materni besedi. Žal, jih je tudi po naših dolinah nekaj takih, ki kot potujoči pljuvajo na grobove svojih staršev s tem, da se sramujejo svojega lastnega jezika. Takim bi rekli z besedami drugega velikega Italijana Mantegaze: »... dolore recato dato al padre e alla tua madre, deve pungerti più di un vognale, che ti venisse infitto nel cuore. Dostikrat pa, priznamo, ni kriv teh bolečini dotični poturica sam, ampak tuja, nedomača šola, ki ga je takega vzgojila! Le šola v maternem jeziku je ključ, da otrok dozori in se vzgoji v poštenega človeka.

Slovenska šola, — kjer jih še ni, bodo morale priti — kjer se poleg materinsčine poučuje tudi skupni državni jezik, da dala našim otrokom še večje možnosti za praktično življenje in službe.

Zatorej kdor ne daje slovenskim otrokom šol v materinem jeziku, jih ovira ali tudi kdor jih ne sprejme, dela proti pravici, ki pa bo — prej ali slej zmagala!

Gli anni, i mesi, i giorni passano insensibilmente sul quadrante del tempo, se non sempre della storia, ed ognuno di essi porta con sé dei fatti e degli avvenimenti — vogliamo dire: li porta via dalla scena —; ma non pare che tutti se ne rendano obiettivamente ragione, se è vero, com'è vero, che certe mentalità persistono.

Ora, ciò può accadere per diverse cause: pigrizia mentale, ignoranza, cattiva volontà — ove non si voglia chiamarla malafede — tutte cause, codeste, che non giustificano, ma solo spiegano e malamente spiegano un atteggiamento.

Talvolta gli equivoci sono generati dall'ignoranza dei fatti concreti e delle intenzioni reali; talvolta un giudizio frettoloso ed approssimativo prende radice nella coscienza per una certa pigrizia mentale ed anche morale che fa ostacolo ad una sua revisione coraggiosa e serena ad un suo conveniente e doveroso raddrizzamento; talvolta, invece, fa troppo comodo richiamarsi ad un giudizio infondato o poco fondato che apparentemente, ma solo apparentemente in verità, ci esonerà dalla responsabilità di atti e giudizi.

Non è quest'ultima categoria di giudizi errati che noi pensiamo di poter correggere o contribuire a correggere, perché manca la indispensabile buona fede da parte di chi dovrebbe prendere atto di tutto quanto avviene nella sfera della realtà — atti, fatti od espressione di opinioni e convincimenti, poco importa — ed è noto generalmente che non c'è peggior sordo di chi non vuole intendere: no, ciò che qui diciamo vale solo per quanti hanno il requisito della buona fede, e cioè possono rettificare il loro giudizio, non appena sono messi in condizione di giudicare da sè e c. — propri occhi quella realtà che prima essi avevano giudicato con gli argomenti e con gli occhi degli altri, facendo loro difetto la diretta conoscenza dei fatti.

E questa categoria di cittadini è più numerosa — di ciò siamo più che certi — dell'altra cui la verità in sè non interessa, presi come sono dall'amor della tesi, o, spesso, dal miraggio che la tesi sia utile a qualche scopo, limitiamoci a dire polemico.

Per venire finalmente all'argomento — dopo questa premessa che non ha preteso moralizzatrici, bensì quella, per noi tanto più importante, di ristabilire la verità nella sua nuda e cruda evidenza — diremo che quanto si scrive, si pensa o ci si dà l'aria di pensare, in certi ambienti che pretenderebbero — ahinoi! — a serietà e a compostezza, intorno alla realtà umana o troppo umana della Slavia Italiana costituisce un esempio di settarismo, di faziosità, di volontaria mistificazione, di insincerità di cui c'è poco da vantarsi tra galantuomini.

Battersi per il riconoscimento concreto del sacro diritto all'istruzione nella lingua materna, la sola che i bambini in età scolastica comprendono, non sarebbe una causa giusta e degna, ma sarebbe quasi un attento alla stirpe italiana — ma che centra la stirpe italiana? forse che non ci sono altre minoranze linguistiche in Italia? — quasi una cospirazione contro l'integrità dello Stato, quasi un insulto alla civiltà italiana.

E chi sono costoro che fanno queste davvero peregrine affermazioni che si mostrano liricamente indignati ogni qualvolta si cerca — con poco successo, in verità! — di amansirli, di aiutarli a raggiungere il livello del ragionamento pacato ed obiettivo? Chi sono questi cittadini che, con dabbenaggine o con astuzia, traggono nuovi argomenti dalla nostra indignazione per questo loro modo di agire?

Dei democratici rispettosi dei diritti del cittadino, o dell'uomo senza aggettivi, rispettosi della legalità? No davvero!

Ecco come si presenta il loro ragionamento, che è tipico di mentalità fuorviate da preconcetti nazionalistici: gli Sloveni della Slavia Italiana appartengono alla loro nazionalità.

NAROCNINA:
Za Italijo: polletna 300 lir — letna 500 lir — Za inozemstvo: polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasni po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Chi ha orecchi intenda!

gono allo Stato italiano dal 1866 e si son sempre mostrati fedeli ed ossequienti cittadini di questo Stato; ergo, sono Italiani di sentimento, anzi italianoissimi.

Si scambia, cioè, il realismo di questi cittadini italiani per una implicita rinuncia alle loro caratteristiche etniche, equivocando grossolanamente sull'ambivalenza del significato del termine «italianità», che vuol dire cittadini dello Stato italiano, ma soprattutto anche membri di una comunità nazionale che ha una sua lingua ed una sua cultura, lingua e cultura italiane.

A mostrare quanta stortura vi sia in un ragionamento siffatto, basterà riflettere alle conseguenze che deriverebbero da codesta inversione logica: in altre parole, solo i cittadini, di nazionalità e lingua non italiane, conquistati con la forza e contro la loro volontà avrebbero diritto di reclamare il rispetto della propria individualità etnica!

Gli altri, poveretti, meritano di essere puniti per aver avuto fiducia nell'Italia già nel lontano 1866!

Naturalmente, i ragionamenti di questo tipo non possono far molta strada, anche se a protestarli si scommoda qualche autorità locale, qualche uomo politico eminente per le funzioni affidategli.

Ne volete una prova? Si continua a ripetere — quanto ingenuo queste ripetizioni, e quanto superflue se veramente contenessero la verità! — che non ci sono problemi di minoranza nelle valli del Natisone e del Torre; poi si parla della Slavia Italiana; poi ancora si parla di chi vorrebbe suscitare o creare una problematica del genere in mezzo a popolazioni che sarebbero, invece, italianizzate.

La verità è che una problematica esiste per sè, nè gli uomini, per potenti ingegno che siano, potrebbero inventare problemi del genere.

Ed è una problematica che ha le sue soluzioni giuste, democratiche, legalitarie, sol che si voglia ragionare onestamente e un po' freddamente.

Non saranno, certo, le alcune decine di migliaia di Sloveni di questa zona, che, tra l'altro, vivono in condizioni economiche miserrime — abbandonate come furono in ogni epoca — ad insidiare l'Italia: bisogna farneticare per arrivare ad una tale supposizione.

C'è un dato storico che tutti sono disposti ad accettare: l'appartenenza all'Italia del territorio abitato da queste popolazioni, e delle stesse popolazioni.

Questo è il punto di partenza, ma esso non autorizza certo conclusioni eccessive, e sproporzionate per non dir altro.

Ma da questo punto di partenza è necessario arrivare al riconoscimento dei diritti, alla piena parificazione giuridica.

Non si può chiudere gli occhi davanti al fatto increscioso che i nostri bambini vanno alla scuola italiana senza conoscere una parola di questa lingua; col risultato di uscire dalla scuola analfabeti o semi-analfabeti.

E questo non è tutto: perché non si avverte che così facendo si mutila la coscienza di un bambino nell'età più delicata per la sua formazione spirituale, di un bambino che domani sarà uomo e soffrirà di questa mutilazione ormai definitiva?

Non c'è qui bisogno di risalire a Mazzini o altri illustri uomini d'Italia, per ribadire i nostri argomenti.

Ma sarà ben lecito rattristarsi del fatto che così nobili insegnamenti son caduti nel nulla ad opera di uomini che, mentre fanno abiura da tutto ciò che quelli professarono in vita, non esitano a servirsi dei loro prestigiosi nomi per vantare i valori della civiltà italiana contemporanea.

Forse, costoro si illudono di entrare nella storia per aver «salvato l'Italia»: a torto, perché il loro nome, se sarà ricordato, lo sarà, al contrario, per il solo titolo di avere impedito che l'Italia sia giusta con i suoi cittadini di altra lingua.

Kako živijo naši rudarji v Belgiji

Težke delovne razmere, silikoza in pogoste rudniške nesreče kopljajo grob našim emigrantom — Komisija CECA se zavzema za izboljšanje položaja rudarjev

Od leta 1946 do danes je bilo v Belgiji med žrtvami rudniških nesreč kar 452 italijanskih državljanov od katerih so bili mnogi Sloveni iz Beneške Slovenije, od koder vsako leto odhaja v belgijske rudnike na stotine domačinov.

Odkod toliko nesreč v belgijskih rudnikih in zakaj prav med emigrant? To so vprašanja, na katera je poizkusila odgovoriti posebna komisija CECA, klub prečiznemu delu pa s svojimi odgovori ni zadovoljila javnosti.

Znano je, da se zemlja v Belgiji že radi svoje valovite geološke oblike zelo rada udira in se tamkajšnji rudniki med najbolj nevarnimi v svetu. Predvsem je nevarnost velika v kotlinah Borinage, La Louviere ter v kotlinah v bližini Monsa, kjer so najgloblji jaški in najbolj izkoriscene premogovne žile. Pritisak zemlje je tako močan, da so mehanizacija rudnikov v varnostna dela zelo otežkočena.

Vrsti teh negativnih činiteljev sicer vpliva na določevanje visokih mezd ter na zelo skrbno urejeno zavarovanje, vendar to še od daleč ni tisto, kar bi morale belgijske oblasti storiti, da bi olajšale trud in nevarnost domačih in tujih rudarjev. »Črna smrť« ne prihaja samo iznenadno, ampak rudarjev razjeda počasi, s tem da se črni prah počasi nabira v njegovih pljučih in mu zastrupi.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Prefekt Innocenti ignorira beneške Slovence

Prefekt Innocenti, ki je bil svoj čas tudi na čelu znanega »Ufficio Zone di Confine« pri predsedstvu vlade, je napisal za revijo »Concrezzas« članek, kjer primerja ravnanje z narodnimi manjšinami v Avstriji, odnosno v Italiji, in prihaja do zaključka, da je to ravnanje od strani Italije mnogo bolj strpno in liberalno. Pri tem pa postavlja zahtevo, da bi morali predstavniki slovenske narodne manjšine v Italiji upoštevati stanje, v katerem živi slovenska narodna manjšina izven Italije, ne pa da se spuščajo v obtoževanje, nerganje in postavljanje novih zahtev.

Taka zahteva Innocentija se nam zdi, da se milo izrazimo, precej čudna. Ce v splošnem drži, da je položaj slovenske manjšine v Italiji boljši kot oni v kateri živi ta manjšina v Avstriji moramo hkrati priporavniti, da so slovenske šole, ki jih imajo goriški in tržaški Sloveni, bile ustavnovljene za časa angloameriške vojaške uprave, in da jih je Italija moralna prevzeti in ohraniti na podlagi mirovne pogodbe, odnosno londonskega memorijuma v Trstu. Beneških Slovencev pa seveda Innocenti sploh ne omenja, čeprav tvorijo prav ti najštevilnejšo in najbolj kompatno skupino slovenske na-

CEDAD

OBRTNIŠKA ZVEZA

Dne 28. februarja so imjeli obrtniki (artigiani) čedadskega okraja asemblejo u Cedadu. Cegli so ble zlo slabe ceste zavoju snega, je na asemblejo paršlo precej obrtnikov iz Beneške Slovenije. Med drugim so razpravljali o ustanovljeni Obrtniški vzajemni blagajni videmske pokrajine (Mutua Artigiani della provincia di Udine) an ob zaključku so votali nove ljudi, ki boju zastopali obrtniško organizacijo našega okraja za prihodnji dve leti.

Za Cedad je biu votan Costaperaria za kategorijo les; Gaiotti za željezo an kovine; Marioni za usnje — obutev; Lessa za oblaclia; Peressani za briuce an frizerje.

Za kamunske delegate Beneške Slovenije pa so bili votani teli: za Tavorjano Fabbris, za Podbonesec Gubana, za Ahten Ciani, za Špeter Sukalja, za Sv. Lenart Mario Terlicher, za Grmek Hvalica Gvido, za Prapotno Bruno Bernardo, za Fojdo pa Jaccobuzio Giona.

Za predsednika okrajnega konsejá je bio imenovan Marioni Gverino, za podpredsednika pa Peressani Pietro, oba iz Cedada.

SE 50 MILIJONU LIR ZA NOU SPITAU

U kratkem se bo nadaljevalo z djelom novega špitala u Cedadu. Pretekli teden je zadružni konzorcij »Proizvodnja in delo« (Consorzio cooperativo »Produzione e lavoro«) iz Vidma preuzeo drugo part gradnje za 50 milijonu lir.

ALMA CICIGOJ, žena Antona Cicigoja, ki ima oštarijo »Al Monte u Cedadu, je povila »dno ljepo čečico, katjeri so dali ime Graziella. Materi an novorjenki želimo dosti zdravja an veselja.

PODBONESEC

ZLATA POROKA JAGRA VALENTINA ZORZA AN NJEGA' ŽENE'

U naših krajih malokatjeri praznuje zlato poroko. S tem pa bi ne tjal rejfi, de jo zakonci ne parčakajo, de prej umrejo, ne, dosti naših ljudi imata takuo velike skarbi po glavi, de se še ne spuomnejo kadá so zadeli na rame težki zakonski križ. Glih zavoj tega pa je buj veliko veselje an več govorjenja po useh vaseh kadar kadá praznuje zlato poroko.

Takuo je bluo pretekli mjesec use veselo u Marsinu, kar sta praznovala svojo zlato poroko Valentini Zorza an njega žena Antonija Jereb. Vsa vas se je več dni parpravljala, de so stare novice še buj razveselili. Oku starih zakoncev se je zbrala cjeja truma nečaku, saj sta imjela kar 12 otrok, od katjerih je donás še 6 živih.

Stari Valentin je ta dan praznovau tu-

di 60. obljetnico, kar mu je postala puška juba spremjevalka u živenju. Valentin je jager an glih ta dan je poteklo 60 ljet, kar je ušafu licenco za jagat. Takrat je biu star komaj 16 ljet an mu je dau dovoljenje njegovu renki oče. Ob tej priliki so se pogovori vrteli sevjeta največ okouzajceu an gamsou. Valentin hodi še donás na jago, saj si je lansko ljetu kupiu novo puško an več kot kajšenkrat prou lepuo diši iz njegove kuhinje po okusni jagrouski pečenki.

Divjačina sigurno ni veselja, de jager Valentin že tarkaj ljet hodi s svojo puško po zelenem gozdu, zatuó smo pa tarkaj buj veselji mi an mu kličemo še na mnoga ljeta u zadovoljstvu an zdravju skupno s svojo ženo Antonijo.

Z BEVERONAM SE JE OPEKLA

Pretekli teden se je močno opeklá z vrjemem beveronam Natalija Karen iz naše vasi, stara tri ljeta. Čečica je u momentu, kar nje bluo matere u kuhinji, potegnila nase velik lonac vrjelega beverona, ki se je kuhu za živino. Malo ponosrečenku so pejali hitro u čedadski špitau an se bo muorala zdraviti mjesac dni.

REZIJA

SMRTNA KOSA

Po kratki bolezni je umrl naš vaščan Letič Alojz, oče našega župana, star komaj 68 let. Pogreba se je udeležilo zelo mnogo ljudi, saj je bil pokojnik poznan daleč naokrog kot pošten an delaven mož. Svojcem pokojnega izrekamo naše globoko sožalje!

U slovu našim emigrantom

Oh, zdaj gremo, oh zdaj gremo, nazaj spet pridemo...

Takuó pujojete u telih dneh, kar odhajate u juški svjet an pozdravljate svoje domače, znance an parjatelje. Tud naša željá je tista, de se spet povarnete zdravi an kontent' pod svojo domačo strjeho. Dougi an čarni boju dnevi, kar boste djejali u nagobarnih minjerah u Belgiji, ali se maltrali od jutra do tardne noći par kmetih u Švici, ali u fabrikah u Franciji. Posjerođe bo hudo, a ne obupajte. Čeglih boste deléč od duoma, vaši dragi vas bojo spremili u duhu ves ta čas an se veseli vašega skorajnjega povratka. Vaše žené bojo od sadá naprej daržale pokonc use štjeri vogale par hiši, parjele bojo še buj tarduo za qjelo an vam parpravile gorko ognjišče, kar se boste povarnili na zimo damú. Vaši otroci bojo sadá buj ubogali an se bojo buj pridno učil, de bojo nardil tatu vesej kar pride damu. Tud »Matajur« bo mislu na vas; parnašu vam bo nimar use novice, ki se godijo doma an vam ulivu trošta za buj lahko prenašat težave na juškem.

Zatuó ne hodite od duoma s souznnimi očmi, dvignite glavo, zauriskajte an zapojujte veseljo *nazaj spet pridemo...*

Bodite pravidni par djelu, skarbite za uaše zdravje, ne dajte se zapejat u slave družbe an na zimo na veselje svidejne. Tuó parporočajo an želijo usi svojci an parjatelji emigrantu, ki odhajajo u telih dneh s trebuhom za kruhom na juško zemljo.

DREKA

Za zbuojsanje našega mlekarstva

Pred kratkim so imjeli usi zadružniki dreških mlekar konséu u Pačahu. Na ta konsé so paršli tudi nekatjeri zastopniki Zadružne zveze videmske pokrajine (Associazione Cooperativa della Provincia di Udine). Ker so domačini povjednici, de bi poti doval mlekar, so zastopniki iz Vidma objubili, de se boju interesirali za ušafat pomuč od governa za gradnjo nove mlekarne. U to novo mlekarino naj bi se spravljalo use mljeko, ki se pardjela u dreških vaseh. Mljeko bi muorali sprijati skupaj s teleferikami, ki naj bi jih

postavili po useh tistih oddaljenih vaseh, ki pardjelajo več mljeka. Tudi za napeljavno tjej teleferik so objubili zastopniki Zadružne zveze, boju pomagale oblasti. Novo mlekarino, ki naj bi zbirala use mljeko, mislijo zgradit par Trinku.

Tista inicijativa je zarjes pohuale urjena,

če poslismo kajšne težave imajo naši kmetje u Drekli, posebno u zimskem času, kar muorajo nositi mljeko u mlekarne, ki so oddaljene precej od vasi.

De bi pa zbuojsali gospodarstvo u naših vaseh, ki je u obupuem stanju, pa nje zadost samo gradit mlekarne an napeljavati teleferike. Trjeba je pomagat našim kmetom, de bi paršli do živine bujojs rase, de bi postrojil zanemarjene hleve, de bi prodajali za bujojs kup umeđna gnojila, ki bi jih kmeti posuvali po senčenjih za pardjelat več sene. Na tisto vižo bi pardjelali več sene an bi mogli redit več živine.

Statistike so pokazale, de se je število glau goveje živine zlo zmanjšalo u zadnjih ljetih. Stetje živine od lanskega ljeta, ki ga je nardiu kamun, je pokazalo,

de je u našem kamunu samo 475 glau goveje živine, od katjerih je samo 269 kruh. Zlo malo redijo par nas tudi ovce, naštejti so jih samo 80. Če računamo kuklo sene se pardjela par nas, bi lahko redili še enkrat tulko glau živine.

KRAS. Oženú se je 27 ljetni Bernjak Remo z 20 ljetno Simonelj Ano iz vasi.

Mlademu paru želimo use kar si sama narbuž želita!

SV. PETER SLOVENOV

EPIDEMIJA SKARLATINKE

Pretekli teden se je pojavila u našem kamunu škarlatinka. Zboljela sta dva študenta an en štjerljjetni otrok. Adnegá od študentu so muorali pejati e videški špitau. Oblasti su uzelne use potrebne ukrepe, de se ne bo razširila ta nalezljiva otroška boljezen.

FOJDA

NESREČA PAR DJELU

Precej hudo se je ponesreču Croatto Pio iz Fojde, kar je parvezovou kravo, ki je zbezljala. Krava je varglá moža na rob Jame an je potle padu kajšnih tri metre globokó. Ponesrečenemu so sobit paršli na pomuč njigovi domači an ga pejali u videški špitau. Ugotovili so, de ima zlomjeno čampovo nogo an več drugih buj lahkikh poškodb. Zdraviti se bo muoru dva mjeseca.

SV. LENART SLOVENOV

POROCILI SO SE

U ljetošnjem predpustu si je več mladih src za nimar objubilo zvestobo pred oltarjem. Samo u sobotu 19. februarja so bile kar tri poroke u našem kamunu. Po ročila se je 27 ljetna Elena Tomazetič iz Kozice s Kjabaj Pavlom iz Doljenega; Manjan Irena iz Pikona z Leonardij Aldom iz Skrutowega; Stefanija Bevilacqua iz Osnjega z Del Piero Edulio iz Vidma. Vsem novoporočencem želimo puno sreće an veselja u njihovem skupnem življenju.

GORENJA MJERSA. Naša vaščanka Kjabaj Elia je položila u zibjelo »dno luštno čečico. Materi an novorjenki želimo use narbujoše.

GRMEK

SLINAUKA U NAŠEM KAMINU

Našemu vaščanu Rukin Jožefu so zbolele za slinu u dvije kravi. Usa vas je zlo u skarbje, če se bo botjezen razširila u druge hleve. Zatuó naj bojo usi zlo previdni an naj dižinfetirajo hleve prejku bo prepozno.

OJCETA

U našem kamunu smo imjel 19. an 20. februarja dvje ojceta. Oženu se je Kanalac Dario, star 21 ljet z 19 ljetno Feletič Leo; 25 ljetni Bepič Florjančič z Dugar Elio iz Gorenjega Verbijá. Usem želimo puno sreće na novi življenski poti.

TAVORJANA

Zavoj influence an polmonite umrlo pet ljudi

Ne vjemo, če je še u kajšem kraju naše daže pobraha influenca an polmonita tarkaj ljudi, ku u Mašerolah. U zadnjem času jih je umrlo kar pet zavoj tjej boljzni: Cenčič Alojz, Sturmč Alojz, Kadolino Jožef, Makorič Albert an otrok — sin Spelata Jožefa.

Ce bi ti ljudje imajeli preca mjeđihovo pomuoč par rokáh, morebit ne bi umrli usi. Medicina je donás že tarkaj napredovala, de malokatjeri umrje zavoj influence ali polmonite, če gre u špitau u pravem času. Zatuó opozarjam ljudi, de ce boljezen še njé se ustavlja, ker kot se vidi je bila epidemija, naj zaprosijo oblasti za potrebne zdrauniške ukrepe.

PEDROZA. Po dougi an mučni boljezni je umrla u čedadskem špitau naša vaščanka Beligoj Antonija, stara 70 ljet. Družini renke Antonije izrekamo naše sožalje.

ČENTA

NOU VOZNI RED TRAMVAJA

VIDEM-ČENTA

S 1. marcem je stopu u veljavu tale vozni red travnajske linije Videm-Čenta: *Odhodi iz Vidma:* ob 6,15; 7,10; 8,15; 10,00; 11,30; 12,15; 12,25; 12,45; 13,25; 14,30; 16,00; 17,30; 18,00; 18,35; 19,40; 20,45; 23,35.

Ob djelavnikih ob 12,15 an 18,00 uri užoli autobus iz Piazza Primo Maggio. Užinja ob 23,35 je samo ob nedeljah. Ob djelavnikih ob 12,45 uri užoli samo to Taržizma an tuó od 1. otuberja do 31. maja.

Prihodi u Videm: ob 7,00; 7,40; 8,05; 8,43; 9,05; 10,50; 12,10; 13,15; 14,15; 15,20; 16,50; 18,20; 19,25; 20,30; 21,35; 1,15 uri.

Ob djelavnikih ob 8,43 an 14,15 uri užoli autobus z odhodom iz Piazza Primo Maggio. Užinja ob 1,15 uri je samo ob nedeljah.

GORJANI

KONSEJ PROVINCIAL APROVOU PRIKLJUČITEU BREGA H BRDU

Upršanje priklučitve vasi Brega h brdskej kumuni te se zaulačevalo več ljet. Brjezenji so nardili domando že od kadá san, a uidejške autoritadi so mjele kak škropou ta na tuó: so kudale, k' smo mi, vero mi, tuó podpihovali an lansko ljetu so domando tjej božih judi odložili za nedoločen čas. Ljetos ne paršli spek na dan domanda ob Brjezenje an jušto pretekli teden e jo konséj provinčial aprovou. Takoviš dougoljetne sanje Brjezenje so paršle uresničene. Breg je čé pasati pod brdski kumun.

Breg to njé na velika uas. Use skup na má 38 famej, k' no štejejo 167 ljudi. Use te fameje ne čekarajo upo naše an takoviš to njé majedne marveje, k' no

SOVODNJE

SLABE CJESTE

U zadnjem času je zapadlo par nas večkrat precej snega. Sadá, ku greje gorko sonce, je snjeh iz cest je se staju, a pokazale so se velike lame, de je težkuo užiti po takuo razruth cestah. U tjem času užijo naši ljudje darvá na targ an autobusi užijo usak dan, zatuó bi se muorale ceste prej ku se more spraviti u red. Tud turisti boju začeli na pomlad hodit u naše kraje an če bojo videli slabe ceste, se ne povarnejo več an še drugim bojo odsvetovali, de bi šli u tajne kraje, kjer zastane kolo u jamah.

TELEFON U MASERAH, TRCMUNU, CEPLATIČAH AN MATAJURU

Pretekli teden so začeli z napeljava telefona u Trčmumu, Mašerah, Ceplatičah ann Matajurju. Čez par dni bojo djele nareta an ljudje bojo mogli se posluževat telefona. Stroške za napeljava bo krila država. S tem, de so doble te vasi, ki so bile nimar narbui zapuščene, bo ostalo u Nediški dolini le malo kraju brez telefonske zveze.

GRADNJA CJESTE MASERA-CEPLATIČE

Ceglih venčpart neših ljudi iz Mašer njebo bili zadovoljni, de bi se zgradila cesta, ki bi vezala njih vas z dolino skuo Ceplatičče, so djela pretekli teden začeli usednō. Mašerčani, kot smo že pisali, so tjal, de bi nova cesta pejala skuo Jeronišče, ker bi bila buj kratka an usa nauzdol. Pa naj bo takuo zaenkrat, morebit, de bojo oblasti dale soude za zgradit tud cesto skuo Jeronišče.

Zaenkrat bojo zgradili le en kos ceste Mašera-Ceplatičče, ker je bilo dodeljene le malo soudi, troštamo se pa, de bo bojo dal tud ostalo za parpejat djelo do konča.

Kako živijo naši rudarji v Belgiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

</

Slovenci v Vidmu pred 500 leti

V času, ko se skuša izbrisati slovenski živelj v Italiji, se spominjam tistih Slovencev, ki so od srednjega veka do konca XVIII. stoletja predstavljali močno narodnostno skupino v glavnem mestu Furlanije, v Vidmu. Leta 1452. so namreč ustanovili v Vidmu prvo slovensko zavarovalno ustanovo, bratovščino Slovencev, ki jo lahko štejemo za predhodnico slovenskega zavarovalstva.

V glavnem mestu Furlanije, Vidmu, je bilo vsaj od 11. stoletja dalje naseljenih mnogo Slovencev, zlasti trgovcev in obrtnikov. Zgodovinsko poročilo iz leta 1475 nam pove da je bila v Vidmu še v 13. stoletju slovenska gvorica navadna. V starem Vidmu se je tudi ulica blizu stolnice imenovala po Slovencih. Kot trgovci in obrtniki so bili videmski Slovenci gospodarsko povezani s Slovenci v Beneški Sloveniji, v Goriških Brdih, ob Soči in Nadiži. V Vidmu samem pa je med njimi vladal močan duh skupnosti ob zelo razviti narodni zavesti, ki je prišla do izraza v odločilni volji, ohraniti nacionalni živelj. Tako so si Slovenci leta 1452 ustanovili nekakšno centralno organizacijo, ki je dobila po takratnih običajih pravno obliko Slovenske bratovščine sv. Hieronima (Confraternita di S. Gerolamo degli Schiavoni, Udine). Ta bratovščina Slovencev v Vidmu je uspešno delovala nad 340 let. V občinski knjižnici v Vidmu hrani originalni statut te bratovščine iz 1479, ko je bil izpopolnjen z obširnimi prilogami, s seznamimi članov in letnimi obračuni vse do leta 1795, ko je bratovščina očitno prenehal delovati. Svoj sedež je imela bratovščina sprva v cerkvi sv. Petra v Vidmu, pozneje v stolnici, svoje prostore in urad pa v lastnem domu, ki je bil hkrati hospic. Originalni statut iz 1479 nam pove, da je tisto leto vodil bratovščino mojster Jakob iz Loke.

Večstoletno delovanje te organizacije nam dokazuje, da je bil slovenski živelj zelo močan. Zanimiv je tudi naziv te družbe, ki se imenuje bratovščina Slovencev. Za zaščitnika pa si je izbrala sv. Hieronima, ki je bil po rodu iz Dalmacije ali Medjimurja in je veljal med Slovenci in Hrvati za zaščitnika slovenskega bogoslužja in glagolice.

Za kulturno zgodovino Slovencev pa je važen predvsem sam statut, ki kaže, da se je ta bratovščina ukvarjala s posvetnimi cilji, namreč z zavarovanjem članov za primer bolezni, za druge življenske neprilike, za pogrebne stroške in cejo za

doto. Tako se v tem statutu kažejo prve, četudi ne povsem jasne konture moderne zavarovalstva. Bratovščina je imela skoraj enak zavarovalni program, kakor tako imenovane pomočne blagajne, ki so bile na slovenskem ozemlju uvedene 440 let pozneje.

Člani te organizacije niso bili samo pripadniki določenega stanu, ampak je član postal lahko vsak Slovenec v Vidmu (trgovec, obrtnik, delavec, posestnik, službenik, moški, ženska ali dekle), ki je moral redno plačevati svoj prispevek (premijo).

Po tem statutu je bila bratovščina dolžna podpirati vsakega brata ali sestro v vseh njihovih neprilikah. Imela je svoj dom kamor je bila dolžna sprejeti vsakega člana, če je bil bolan in ni imel lastnih dohodkov ali prihrankov,

ter skrbeti za njim. Če je član obolel ali umrl do 20 milij daleč od Vidma, je bila bratovščina dolžna iti ponj ali ga tam pokopati, če ta ni imel sredstev in če ga niso storili sorodniki ali prijatelji. Najdrznejša pa je v statutu določba o dolžnosti bratovščine, pomagati stanu primerno, če je imel član hčerkko za možitev in ni imel za to sredstev.

Kakor vidimo, so bili Slovenci v Vidmu pred 500 leti v svojem socialnem delu zelo napredni. Napovedali so boj revščini, ki se pokaže zlasti ob poroki. Za tisto dobo je bila bratovščina organizirana na zelo demokratičnih načelih. Na občnem zboru so vsako leto izvolili oskrbnika (blagajnika), predsednika, dva prisrednika ali pomočnika in odbornike. V odboru, ki je štel 20 članov, so voilihle ugledne meščane, ki so imeli premoženje ali hišo v Vidmu, to pa zaradi tega, da ne bi nihče sumil, da zaradi uboštva varajo bratovščino. Seveda je statut določal tudi vrsto verskih obveznosti članov in razne kazni.

F. S.

Par besed o zgodovini ure

Ura nam je vsakodnevna spremjevalka. Brez nje bi težko živel. Pri tem pa le redko pomiclamo, kaj bi se zgodilo, če bi se za trenutek ustavile vse ure na svetu? Nedovomno bi nastal strašen ned. Na cestah bi se ustavil promet; železniške nesreče, ki bi bile neizogibne, onemogočeno bi bilo potovanje; vse, kar je podvrženo redu in točnosti, bi bilo postavljenno na glavo.

Ura torej ima nadvysko važno vlogo v našem življenju. Pri tem se vprašamo, kako so živelji ljudje tedaj, ko ure še niso poznali in kakšen je bil njen razvoj od najprimitivnejših pripomočkov, s katerimi so merili čas, do današnje moderne ure?

Ce bi hoteli zbrati vse takšne pripomočke, ki so jih uporabljali starci, primitivni narodi za merjenje časa, bi nastala čudna zbirka: palica, barvana sveča, kitajska igračka z zmajevim glavo, nato ure s porcelanastimi okraski in zvonci ter med vso to pisano šaro živi petelinček, ki že od sive davnine vsako jutro budi zaspance. Čas lahko merimo na različne načine z vsem, kar je trajno in enakomerno.

Da je merjenje časa nujno, nam potrjuje že pračlovek, ki se je zatekel k prirodi in mu je bilo sonce prva ura. Točnejše razdelitve časa tedaj še niso potrebovali. Kot poljedelci so delali od »vida do vida«. Kot nomadi so z zoro vstajali in z večerom šli spati. Čas so merili tudi

z senco, najprvo s koraki, pozneje pa so postavili posebne sončne ure.

Znano je, da so stari narodi merili čas tudi z vodo. Voda se je pretakala iz ene posode v drugo, ki jim je služil kot časovna enota. Znamenite vodne ure so poznali Kitajci in pozneje Egipčani. Rimski legije so jih od njih prinesle v Evropo.

Razdelitev časa na dneve, minute in sekunde so poznali že stari Egipčani in Babilonci. Pri delitvi so se trudili, da bi ta mehanizem zmanjšali in da bi postale ure prenosljive. Tako so se najprej pojavile stenske ure z manjšim in precnejšim mehanizmom, šele nato, ob koncu 16. stoletja zlepne ure, ki so se nавiale s klučem. Ko je Galileo Galilei odprt v zagonil zakon nihanja, so nastale ure z nihali. Stenske ure z nihali so se ohranile do danes.

Mladinska revija „Galeb“

Izšla je 3. številka tržaške mladinske revije »Galeb«. V njej se nadaljuje Charlesa Vildracia zgodba »Levovi načiniki«, s pesmimi pa so zastopani Hinko Medič (Pismo), Franc Skalar (Medved in lisica), Gradnik (Vožnja v Gorico) in prevod piemontske narodne (Mati vstala iz groba) ter Fran Zgur (Na vrh Nanosa). Ilka Vaštetova je napisala pravljico »Sirota Alenka«, Prof. Rado Bednarik je kontkal svoj potopis »Po naši lepi domovini. Inženir M. Pavlin pa prijetno pripoveduje o raznih poskusih z modro galico. Prof. Mara Samsa je za najmlajše pripravila obisk pri tržaškem slikarju Cesaru. Razen tega se nadaljuje slikanica »Kapitan Peter«. Gojko je priskrbel za križanke in uganjanje, ves ostali del pa so napolnili mlađi čitalci s svojimi dopisi in kratkimi zgodbicami.

»Mati nama je ukazala,« mu je odgovorila Žefka.

»Mati? No, če je tako, se ni dalо pomagati. Sicer bi ju napodil. Odpril je pipek in rezal šibko v kose. Treske so kar frčale.

Deklinci sta mirno sedeli. Petovali sta vsaka svojo punčko, molčali in ga gledali. Tudi Tinče ju je na skrivaj opazoval izpod obrvi. Kadar so bili sami, je zmeraj katero ugani, da so se mu čudili ali smeiali. Zdaj pa ga je vedno bolj jezilo. Žefke ni mogel trpeti. Že njen obraz mu ni vzbujal zaupanja. Zamerilo se mu je, da je prejšnji večer sama jedla ovčrke. In še bolj to, da je spala na peči, on pa je moral v podstrešje. Zdaj bo tu prodajala zijala. Karkoli bo storil, vse bo povedala materi.

Ni mu dalo, da bi ji ne bil ponagajal. Najbolje je, ako se ji zameri, da ne bo prihajala k njemu na pašo. Rajši je ostajala doma pri Toni. Cemu je zdaj prišla in še Žefko pripeljala s seboj? To ga je jezilo. Vpričo delikti ni mogel nemoteno uživati ure.

Pograbil je pest suhih kozjih bobkov, ki so ležali na stezi.

Obrnil se je, bil je ves rdeč v obraz. Zgledal je Žefko, ki je stala na pragu. Ali ga je videla? Nekam čudno ga je gledala. Pomuznil se je iz koče. Strašno se mu je mudilo z doma. Zagnal je kozo na prosto in jo podil po stezi, da je kar odskakovala.

Sele ko je bil že za gričem, se je upal ozreti. Ves čas se mu je zdelo, da nekdo teče za njim. Nikogar ni bilo. Oddahnil se je.

Koza se je pasla. Stopala je na skale in obirala mlado listje. Sonce je napoševalo sijočo v hrib in sušilo travo. Sence, ki so bile sprva zelo dolge, so se krčile. Tinče je počenil na veliko skalo. Vzel je iz žepa uro in si jo ogledoval.

Prišli sta Mretka in Žefka, vsaka s svojo punčko. Kazalo je, da sta se spoprijateljili, četudi nista veliko govorili. Prej je Mretka le poredko prihajala k njemu na pašo. Rajši je ostajala doma pri Toni. Cemu je zdaj prišla in še Žefko pripeljala s seboj? To ga je jezilo. Vpričo delikti ni mogel nemoteno uživati ure.

Pisanju ju je gledal izpod čela. »Po kaj sta prišli?«

»MATAJUR«

SLOVENSKA PISANA BESEDA

zdržljivosti malih v enotno državo, z nekakšnim enotnim, umetno ustvarjenim ilirskim jezikom, ki bi bil zmes hrvaškega in slovenskega jezika.

Prešeren ni verjal v življenjskost ilirizma. Zavrnil je v svojih pismih (slovenskemu predstavniku tega gibanja) Stanku Vrazu to neživljensko prizadevanje.

Vraz je bil doma iz Cerovca pri Ljutomeru, študiral je v Gradcu in živel v Zagrebu. Za nas predstavlja izjemni primer dvojezičnega pesnika. Vraz ni uspel približati se krogu Cebelčarjev, kajti ti so odklanjali njegovo preško pesem — ta odboj je pesnika napotil k ilircem.

Iz Vrazove zapuščine (odkrite v novejši dobi) pa bi lahko dokazovali, da je bil pesnik nedvomno pomembna pesniška osebnost, ki sicer še zdaleč ni dosegal Prešerna, bil pa vsekakor nad ostalimi svoje dobe. Iz splošnih in osebnih vzrokov se je zatekel v hrvatski — bolje ilirski svet, vendar pa ni kljub javni izjavi nikoli prenehal izražati svojih čustev v materinščini.

Leta 1848 v mesecu marecu so delavci in študentje postavili v gnezdu »Svete zvezde« barikade in zlomili Metternichov režim. Delavci so prvič nastopili kot neka politična sila, kmetje so se hoteli zemetljiti tlačanstva. Skupaj z meščani se je množica zagnala v spopad s fevdalno-birokratsko-absolutistično ureditvijo. Narodi so se borili takrat za svojo samostojnost. Kapitalisti - meščani, kajti že lahko uporabljamo izraz, ki je bil za tiste čase še nov — pa so se ustrašili revolucionarnih množic in so pristali na ustavno monarhijo.

Revolucionarni Dunaj je zlomila soldatesko ob pomoči hrvaške vojske, Madžare so ukrotile vojske ruskega carja.

Razvoj velike industrije je močno pospešil družbene spremembe — tudi v Avstriji. Že leta 1864 je bila v Londonu, v takrat najvišje razviti deželi, ustanovljena I. Mednarodna delavska zveza.

V književnosti se je morala romantika umikati pred bolj stvarnimi pogledi na življenje in to novo literarno strugo bi lahko imenovali — realizem.

Ob prehodu v novo smo lahko srečali pri Nemčih pesnika Heineja, pri njem se je romantična pesmica ob zaključku izprevrgla v posmeh same sebi; pri Rusih Gogolja, čigar Revizor še danes s svojo pristnostjo razveseljuje vse narode; pri Francozih pa Balzaca, ki je pisal le ponoči, ob svečah, v meniški halji, prepričan je bil, da je denar osnovna golinila sila njegovih junakov, in drugi Francoz Stendhal, ki je že znan naslikati psihologijo svojih junakov. Sam je zagotavljal znancem, da ga bodo razumeli šele okoli leta 1935. Pri Angležih pa smo lahko našli Dickensa, pisatelja Pilkvickev — romana, ki nam je razkril slabosti angleškega kapitalizma.

Pod vplivom novih pojavorov je dozorevala mlada Evropa, to gibanje je našlo svoj izraz tudi pri Slovencih.

Revolucija pri Slovencih sicer ni dosegla dunajskih virov in vendar so Ižanci razbili premnogo šip po Ljubljani. Ponekod so kmetje prvezali prenekaterega grajskega oskrbnika na stol in ga pošteno prematili. Tam pa, kjer je bila industrij, pa so že dvignili glave najbolj izkorisčani: delavci (Idrija).

»Žefka!« jo je poklical in ji ponudil.

»Boš jedla kozje bobke?«

»Vrzi proč!« je Žefka zavrešala. »Fej!«

»Saj so dobri, le vzemi!« jih ji je tiščal pod nos. »Saj so sladki.«

Žefka se mu je umikala.

»Ti jih jej, akso so dobri!« je jezikala.

»Ti jih jej! Ti, ti, ti!«

Tinče pa za njo. Žefka je zapiskala in stekla po stezi proti domu, kar so jo nesele noge.

Tinče je zagnal bobke za njo in se valjal od smeha.

Mretka je bila prepadena. Tinče ni nikoli tako ponagajal niti nji niti Blažetu.

»Zakaj si tako poreden?« mu je rekla.

Tinče se je nehal sramejati, a ji ni odgovoril. Droben ga je zaskrbelo. Žefka bo gotovo povedala doma. A kaj potem?

Da bi odgnal skrbi, je znova potegnil uro iz žepa.

Mretka se mu je približala.

»Kaj imaš?«

»Saj vidiš. Uro.«

»Ali si jo vzel?« se je Mretka zavzela.

»Zdaj je moja,« je rekla.

Mretka je gledala. Ako bi bil uro vzel kdaj prej, bi bila to gotovo povedala To-

FRANCE BEVK:

Grivarjevi otroci

Obrnil se je, bil je ves rdeč v obraz. Zgledal je Žefko, ki je stala na pragu. Ali ga je videla? Nekam čudno ga je gledala. Pomuznil se je iz koče. Strašno se mu je mudilo z doma. Zagnal je kozo na prosto in jo podil po stezi, da je kar odskakovala.

Sele ko je bil že za gričem, se je upal ozreti. Ves čas se mu je zdelo, da nekdo teče za njim. Nikogar ni bilo. Oddahnil se je.

Koza se je pasla. Stopala je na skale in obirala mlado listje. Sonce je napoševalo sijočo v hrib in sušilo travo. Sence, ki so bile sprva zelo dolge, so se krčile. Tinče je počenil na veliko skalo. Vzel je iz žepa uro in si jo ogledoval.

Prišli sta Mretka in Žefka, vsaka s svojo punčko. Kazalo je, da sta se spoprijateljili, četudi nista veliko govorili. Prej je Mretka le poredko prihajala k njemu na pašo. Rajši je ostajala doma pri Toni. Cemu je zdaj prišla in še Žefko pripeljala s seboj? To ga je jezilo. Vpričo delikti

Živinoreja**Zavita maternica par kravah**

Ce se krava, ki so ji prešli dnevi, parjava na storitev, če ima že popadke, mehur u plodnicu se pa še njé pokazu, takrat je morebit, da se je zavila maternica.

Maternica se zavije narvečkrat na desno, a njé rjedko, de je zavita tud na čamparni kraj. Zavije se lahko za četrt, za polovico ali tri četrt obrata (gira) ali pa popounoma, za cjeu obrat.

Zavito maternico spoznate, če daste roko kravi u plodnico. Ob zunanjem kraju maternice boste otipali stisnjeno an použasto zavito plodnico.

De kravo rješite, je trjeba predusem videti, u katjeru direcjen je maternica zavita. Ce grejo vijuge an se obrača roka, ki išče plod (tele) od zgoraj nauzdol na desno, je maternica zavita na desno. Par desnem obratu grejo vijuge od zadej z zguornje čampne strani pruot desni nauzdol. Par čampnem obratu otipa te, de grejo vijuge od zguornje desne strani na čampno nauzdol pruot notranjosti. Za vjedet prou je trjeba imjeti dosti praktike.

Maternico se narauná kravi u pravo pozicjón, če ta leži ali pa stoí. Viž, kakuó se tuó nardi, je več, takuó de se prová tele obarnit ali tele pardaržát an obarnit kravo.

Kadúr ne zna djelat tistega opravila, naj ne poskuša an naj prepusti tajšno storitev veterinarju. Par pravočasni po-moči se da tista težka storitev u venčpart premjeru odstranit an se kravo lahko rješi brez škodljivih konsekenc.

Kakuò se nuca žveplo u kletarstvu

Nuc žvepla u kljetarstvu njé nobedna nova rječ; nucali so ga že pred več stu-ljetji. Imajo ga že dougo časa za tisto sredstvo an parpomuoček, ki edino dobro pomaga par kljetarjenju z vinom. Pravilni nuc žvepla ohrani vinsko posodo an vino zdravo, ga obvaruje raznih napak an boljezni an par zdravljenju vina je spet u parvi varsti.

U kljetarstvu se nuca žveplo u tjelih formah:

1. Kot azbestne žveplene tablice, kjer žveplo, parjeti u tanki plasti na azbest, par zažiganju popounoma zgori u žveplou dvokis an ne kaplja u sod; buj slabo je žveplo na papirju ali platnu (lino). Na azbestnih tablicah je 4 do 6 gramu čiste žvepla. Debele tablice žvepla, na katjerih je do 25 gramu žvepla, njeso dobre, ker zgori le malo žvepla, večja part pa kapija u sod.

2. Kot kalijev metabolisulfit, ki je sol žveplaste kislina. Nuca se ga u kristalih ali tabletah po 10 gramu takuó, de se raztopi u mali kuantiteti vina an se do-

da vinu u sodu, ali pa se u vino objesi u čistem žakličiu.

3. Kot žveplasta kislina — čista stuó par stuótna ali u 5 do 6 parstuótni vodi-ni raztopini. Za dajat čiste žveplaste kislina je potreban poseban aparat.

Z zažiganjem azbestnih tablic žvepla se konzervira prazne sode, zažveplajo se pa tudi sodi, u katjere se napouni mošt ali vino.

S kalijevim metabolisulfitem ali z žveplasto kislino se lainko zažvepla vino u sodu.

Za tri hektolitre vina se parporoča nuc žvepla u tjelih mjerah:

a) prau rahlo žveplanje — pou tablice žvepla ali 3 grame kalijevega metabolisulfita ali 1,5 grama stuó parstuótni žveplaste kislina;

b) rahlo žveplanje — 1 tablica žvepla ali 6 gramu kalijevega metabolisulfita ali 3 grame stuó parstuótni žveplaste kislina;

c) srednje močno žveplanje — 2 tablice žvepla ali 12 gramu kalijevega metabolisulfita ali 6 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina;

d) močno žveplanje — 3 tablice žvepla ali 18 gramu kalijevega metabolisulfita ali 9 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina;

e) zlo močno žveplanje — 4 tablice žve-

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 12 gramu stuó parstuótni žveplaste kislina.

pla ali 24 gramu kalijevega metabolisulfita ali 1